

et finem beneficii. Et ideo juxta communem sententiam Doctorum, accipere beneficium sine animo serviendi, solum ad fruendum fructibus aliquo tempore, illicitum est, et consequenter etiam est illicitum dare illud cum eadem intentione, vel ei quem constat non aliter illud accipere. Non videtur tamen hoc ita intrinsece malum, quin in favorem religionis indigentis possit superior habens potestatem, in hoc licite dispensare. Et juxta hæc intelligenda vel limitanda est glossa in cap. *Beneficium*, verbo *Conferendum*, de Regular., in 6. De pensione autem non videtur esse eadem ratio, quia non datur proprio titulo spirituali, et si quod onus habet adjunctum, illud est valde simplex, nimirum officium Virginis recitare, quod optime potest a novitio impleri; et alioquin recipere pensionem animo retinendi illam brevi seu definito tempore, non est contra legem aliquam, vel in detrimentum ecclesiastici servitii, sed potius est in favorem beneficii, in quo pensio posita est.

14. *Secunda difficultas.* — *Pars negativa est vera stando in jure communi.* — *Pars affirmativa est certissima post Concilium Tridentinum.* — Dixi supra valide posse novitium beneficium sæculare acquirere, quia de regulari major est difficultas, in qua negantem partem sequuntur Lopus, Dominicus, et Francus, quos refert, ac sequitur Garcia, parte 7, de Beneficiis, c. 10, n. 4, quibus adde Azor, tom. 1, lib. 12, c. 3, quæst. 1, quidquid Garcia pro contraria parte illum alleget; et quidem stando in jure communi, hæc sententia certissima est, ut constat ex Clement. *Quia regulares*, de Supplenda negligentia prælat., et Clement. *Ne in agro*, § *Sane prioratus*, de Statu monachorum, ubi decernitur quod solis professis beneficia regularia conferantur. At juxta decretum Concilii Tridentini, sess. 14, de Reformat., c. 10, potest dari beneficium regulare nondum professis, imo et his qui religionis habitum nondum suscipere, modo habitum suscipere et professionem emittere teneantur; ita enim statuit loco citato Concilium: *Regularia*, inquit, *beneficia in titulum regularibus professis provideri consuevit, cum per obitum vacare contigerit, religiosis tantum illius ordinis, vel iis qui habitum omnino suscipere et professionem emittere teneantur, et non aliis*, etc. Nam si his, qui nondum religionem sunt ingressi, licet conferre regulare beneficium, dummodo ad habitum suscipiendum et professionem emittendam obligentur, cur non licebit conferre novitio sub eodem onere,

obligatione et conditione? Notandum vero primo, licere novitio vel alii nondum ingresso deserere habitum, vel obligationem ad illum et ad professionem, antequam illam emittant, relinquendo beneficium; in tantum enim ad utrumque obligantur, in quantum beneficio potiri volunt, et non amplius. Notandum secundo hanc facultatem, quæ per Concilium fit secularibus ac novitiis sub prædicta obligatione seu conditione, ita limitari, seu declarari per quamdam declarationem Cardinalium, ut non de omnibus beneficiis regularibus, sed simplicibus tantum sit intelligenda; verba enim dictæ declarationis ita referuntur in declarationibus Marzillæ ac Farinacii, typis jam mandatis: *Viso hoc capite Concilii, congregatio censuit posse etiam ordinarios collatores, portiones monachales et canonicas, et similia simplicia beneficia regularibus provideri consuevit conferre, nedum ejus ordinis professis, sed etiam sæcularibus, qui habitum suscipere, et professionem emittere omnino teneantur. Abbatias tamen, et beneficia administrationem habentia non nisi professis juxta canones per ordinarios inferiores conferri posse.*

15. *Punctum secundum.* — *Assertio prima negativa quoad dignitates religionis.* — *Secunda affirmativa quoad Episcopatum.* — *Quoad alias inferiores dubium.* — *Tertia assertio tenet quoad alias eligi valide, sed non licite.* — Circa secundum punctum, distinguendum est de dignitatibus religionis, vel extra illam; nam ad priores eligi non potest novitius; ita enim statuitur in cap. *Nullus*, de Elect., in 6, ubi sic dicitur: *Nullus religiosus ad Abbatiam seu prelaturam suam vel alterius religionis de cetero eligatur, nisi antea fuerit ordinem regularem expresse professus; quod si secus actum fuerit, eo ipso irritum habeatur.* Ubi non solum novitii excluduntur, sed etiam illi qui non expresse, sed solum tacite professi sunt; quod de monialibus in particulari repetitur in c. *Indemnitatibus*, eodem titulo; nec enim otiose additur illa particula, *expresse*, nam ad eligendum active diserte postulatur solum professio tacita, vel expressa; ut vero passive eligi possit, expressa postulatur, et merito, quia is, qui in prælatum eligitur, debet esse omni exceptione major, et ideo ejus professio debet esse extra omnem ambiguitatem et controversiam. Unde fit ut a tali electione a fortiori excludantur sæculares, de quo alias. At vero quoad dignitates extra religionem, in eodem cap. *Nullus* dicitur, novitium posse ad Episcopatum eligi. De aliis autem in-

ferioribus dignitatibus nihil ibi expresse dicitur; quia vero Episcopalis dignitas specialiter conceditur videntur aliæ prohiberi. Et ita senserunt multi interpretes, ut ibi glossa refert. Aliunde vero, cum in priori parte illius capituli novitii solum prohibeantur eligi ad prælationem religiosorum, consequenter videntur admitti ad quamcumque aliam electionem, quia per se et ex natura rei exclusi non sunt; ergo, eo ipso quod non excluduntur, admittuntur. Censeo ergo idem esse iudicium de his dignitatibus extra religionem, quod de beneficiis; non debent enim eligi novitii; si tamen eligantur, non est electio irrita; ad Episcopatum autem et valide et licite eliguntur. Ratio autem assignari potest, quia Episcopatus est status majoris perfectionis, et ad commune Ecclesiæ bonum maxime necessarius; et ideo si novitius aliquis dignus sit, et Ecclesiæ opportunus, statim provocari potest ad Episcopatum, non expectata professione. Addo etiam, post electionem posse, si velit, profiteri, et postea Episcopum consecrari, et simul esse religiosus et Episcopus. At vero quælibet alia dignitas sæcularis infra Episcopatum est inferior quoad statum perfectionis, imo et de se repugnans illi; et ideo non debet novitius per electionem ad illam a proposito religionis distrahi; si tamen eligatur, quia persona non est incapax, neque ullo jure irritatur electio, valida erit.

16. *Punctum tertium.* — *Opinio aliquorum sub distinctione.* — *Resolutio prima.* — *Secunda.* — Tertium punctum de electione activa tractat Sylv., *Religio*, §, q. 11; et Angel., verbo *Novitius*, num. 24, cum Joanne Andr., qui late hoc tractat in d. cap. *Beneficium*, de Regul., in 6; et sub distinctione respondent, quia vel jus eligendi competit novitio, ut est pars alienius collegii, vel capituli, ut habet canonicus ad eligendum Episcopum, verbi gratia, aut competit illi ex jure speciali et personali, ut convenit patrono jus nominandi. In priori vero casu, dicunt non esse novitium vocandum ad electionem; in posteriori autem posse et debere; neutrum autem aliquo jure confirmant, sed congruentis, quarum summa esse videtur, quia quando jus est communitatis, vel ratione illius, per ipsam communitatem sine novitio potest commode fieri electio; aliunde vero non potest novitius convenienter vocari sine dispendio religionis. At vero quando jus est speciale, per se loquendo magis est necessarium suffragium patroni, vel alterius habentis tale jus, et regulariter etiam id potest

facilius fieri sine exitu novitii a claustro, atque sine multa distractione, vel dispendio religionis. Atque in hac posteriori parte mihi non est dubium; prior autem videtur minus certa, quia cum novitius retineat suum jus eligendi, propter congruentias et sine lege non est illo privandus; ipsius enim, et religionis erit iudicium, an sibi expediat, necne, electioni adesse. Eo vel maxime, quod posset suffragium suum alteri committere, juxta c. *Quia propter*, § *Illud*, de Electione. Nihilominus placet sententia communis, ita illam intelligendo, ut si novitius velit electioni adesse, excludi non possit; hoc enim probat efficaciter ratio facta, quia non potest privari jure suo; alii tamen non tenentur eum vocare, quia ille regulariter non potest commode adesse; ergo neque alii tenentur illum vocare, argumento dicti cap. *Quia propter*.

17. *Punctum quartum.* — *Resolutio tenenda.* — *Dubitatio.* — *Prima opinio est probabilis.* — *Secunda probabilior.* — *Limitatio.* — *Societas Jesu habet circa hoc speciale privilegium.* — Quartum punctum de ordinatione novitii proprie non spectat ad obligationes ejus, neque ad observantiam paupertatis, vel materiæ alterius voti, sed magis pertinet ad materiam de irregularitate, ubi de illa re diximus. Videantur Angel. supra, num. 20; et Sylv., quæst. 10, et c. *Monasteriis*, 19, q. 3, ubi Doctores de hoc tractant, et communiter textus ille allegatur ad probandum prohibitum esse novitium ordinari; mea tamen sententia de hac re non loquitur, sed de receptione ad habitum religionis, ad quam voluit ibi Gregorius præcedere biennium probationis, ut superius explicatum a nobis est; estque manifestum ex contextu. Quocirca nullum jus ego invenio, in quo sit interdictum novitium ordinari, et ideo tom. 5, in tertia parte, disp. 50, sect. 5, num. 13, absolute docui posse intra annum, seu tempus novitiatus ordinari; a quo vero prælato dependeat, seu facultatem et litteras dimissorias habere debeat, ut legitime ordinetur, alibi ex professo est disputandum; nunc breviter dico, quamvis probabile sit, satis esse habere facultatem ab Episcopo, in cujus diocesi est monasterium in quo probatur, ut opinatur Sancius, in Decal., lib. 4 de Voto, c. 39, n. 20, probabilius tamen credo id spectare ad Episcopum, in cujus diocesi domicilium habeat, quando ingressus est religionem; quod obiter attigi tomo præcedenti, tractatu de Voto, lib. 6, c. 12, n. 9. Et ratio est, quia novitius dum est in probatione, non commutavit prio-

rem statum simpliciter in statum religiosum, et consequenter nec mutavit domicilium; ergo adhuc manet sub priori Episcopo, in his quæ absolute respiciunt personam suam: ergo ab illo adhuc pendet in litteris dimissoriis. Ex quibus sequitur attento jure communi in hoc minime pendere a prælato religionis, cum pro eo tempore non habeat jurisdictionem simpliciter quasi Episcopalem in illum, sed magis limitatam, ad finem, scilicet, probationis. Dixi, *attento jure communi*, quia si religio habuerit circa hoc speciale privilegium, cum ampliatione illud communicandi novitiis, sicut habet Societas Jesu, ut constat ex compendio privilegiorum ejusdem, verbo *Communicatio*, § 5, tunc poterit illorum prælatus has litteras eis concedere dimissorias, sicut aliis professis, vel religiosis; similiter hoc privilegio uti poterunt aliarum religionum prælati, qui cum Societate in privilegiis communicant erga suos novitios. Adde: quamvis in privilegio religioni concesso hæc extensio non exprimitur, probabile est ita ex legitima interpretatione ad novitios posse extendi, cum probabilis sententia doceat novitios privilegiis religionis gaudere, quam sequitur Molina, tom. 4 de Justitia, disput. 139, et alii.

18. *Ad quid teneatur in materia obedientiæ.* — *Assertio prima.* — *Secunda assertio.* — *Opinio Sylvestri limitatur.* — *Explicantur textus allati.* — *Notatio et assertio tertia.* — Tertio dicendum est de his quæ ad obedientiæ votum spectant, sub quibus totum onus regulæ comprehenditur. De quo generaliter dicendum est, novitium per se et directe non posse obligari in conscientia præcepto superioris: ita docent omnes, et patet, quia nondum illi obedientiam promisit. Et eadem ratio probat non obligari in conscientia ad observationem regulæ, quia nondum illam professus est, nec seipsum religioni perfecte tradidit. Dico autem *per se et directe*, primo, quia tenetur non præbere aliis religiosis scandalum, vel pravum exemplum, et ex hac parte obligari poterit aliquando, vel statum illum relinquere, vel saltem in rebus publicis et communitatis regulam observare. Secundo id addidi, quia, licet non teneatur sub culpa obedire, vel servare regulam, tenetur nihilominus ita subjacere religiosæ disciplinæ, ut per violentiam non resistat; nam hoc necessarium est ad convenientem gubernationem, alias sequi posset in monasterio magna inordinatio et confusio. Unde quando primo habitum suscepit, ad hoc se virtute obligavit, pactum iniens cum religione,

ut quamdiu ibi permaneret, sicut ab ea sustentari, doceri et dirigi debet, ita etiam religiose corrigi posse. Dices: posset novitius nolle castigationem admittere, sed habitum potius dimittere. Respondetur, probabile esse tunc etiam superiorem debere, aut castigationem remittere, aut eum libere dimittere. Illud autem prius sæpius fortasse expedit, ut majori bono novitii consulatur, si alioquin commune bonum religionis non periclitatur. Et hac ratione videtur dixisse Angelus, verbo *Novitius*, n. 18, licet novitii non teneantur ad observationem regulæ, debere ad eam induci, aliquid tamen esse illis indulgendum, ne retrocedant; sæpe vero propter commune exemplum, vel quia, eo ipso quod ita resistit disciplinæ, se ostendit ad religionem ineptum, maxime si non semel ex passione, sed sæpe ex prava natura id faciat, aliquando, inquam, expedit potius illum dimittere quam connivere; nec tunc enervatur disciplina, quia ipsa dimissio est satis magna pœna. Adde insuper, sæpe expedire in tali casu prius castigare novitium, et postea illum dimittere, tum quia tale potest esse delictum, ut per dimissionem non sufficienter puniatur; tum etiam ne detur aliis novitiis occasio libere peccandi, et deficienti in vocatione sua. Et ita limitandum videtur, quod Sylvest. ait, verbo *Religio*, §, q. 7, posse novitium ad tempus detineri in carcere, si ipse velit, et non aliter, quia non potest impediri quin religionem dimittat, si velit; hoc enim tunc procedet, quando ipsa dimissio reputatur sufficiens pœna; alioqui ne delicta maneant impunita, et novitii sumant occasionem perpetrandi similia delicta, censeo posse detineri novitium, donec sufficienter puniatur, et postea dimitti; neque hoc erit contra capitulum *Statuimus*, vel *c. Non solum*, de Regularib., extra, in 6, quæ præcipiunt libere dimitti novitium volentem discedere; illa enim loquuntur per se, seu re integra, seu in ordine ad statum, non vero impediunt justam punitionem delicti, ratione cujus novitius specialiter subditus est judicij ecclesiastico, et prælato suo, a quo et puniri, et torqueri potest, si necesse sit, ut recte docuit Navarr., alios referens, consil. 5, de Foro compet. Ultimo in hoc etiam animadverto, prælatum religionis respectu novitii, et durante illo statu, sustinere curam proprii parochi et Episcopi, et ideo quamvis non possit illum sub præcepto obligare ad opera consiliorum, posse tamen ea omnia præcipere etiam sub censuris, si necesse sit, quæ parochus vel Episcopus præci-

pere possunt, quia tale præceptum non fundatur in voto obedientiæ, sed in jurisdictione ecclesiastica per Summum Pontificem concessa. De qua jurisdictione, quantum se extendat tam in casuum vel censurarum reservatione, eorumque absolutione, quam in externa punitione, dicemus infra tractando de jurisdictione prælatorum.

19. Tandem ex dictis resolvitur dubium, an teneatur novitius canonicum officium recitare. Partem enim affirmantem tenuit Paludan., in 4, dist. 15, q. 5, propter rationem in principio tactam, quod novitius gaudet privilegiis religionis, et alitur ejus redditibus, vel eleemosynis fidelium; ergo tenetur saltem ad hoc onus, quod est veluti officium publicum, propter quod religiosi ab Ecclesia aluntur. Nihilominus certum est non obligari novitium ad recitandas Horas ex proprio præcepto, ut melius docuerunt Div. Antonin., tertia parte, tit. 13, cap. 4, § 1; Sylvest., verbo *Hora*, q. 2; Cajet., in Summ., eodem verbo; Soto, lib. 10 de Jus-

titia, q. 5, art. 3, in fine; Lessius, lib. 2, c. 37, dubit. 9, n. 49; Sa, verbo *Hora canonice* numero primo. Et ego, tom. 2. de Religione, lib. 4 de Horis canonicis, capite decimo septimo, n. 2, aliquid de hoc puncto attigi. Ratio vero est, quia illi vere non sunt religiosi, et ideo nullus est titulus quo possint obligari, cum alioquin etiam non sit de hac re ullum præceptum, nec consuetudo præscripta. Nec refert quod gaudeant privilegiis, nam, ut recte ait Navarrus, etiam clerici in minoribus, si deferant habitum clericalem, gaudent privilegio canonis, et tamen ad recitandum canonicum officium non tenentur, sed sufficiens ratio illius privilegii reputatur, quod sint in via ad altiora ministeria; idem ergo est de novitio, qui jam est in via, et quodammodo incipit consecrari Deo. Et hoc etiam sufficit ut alatur ecclesiasticis bonis, seu eleemosynis, præsertim quia non est illa proxima ratio, unde obligatio hæc oriri solet, de quo alias.

FINIS LIBRI QUINTI.

